

VERSLAG VAN DE WINTERVERGADERING

Vastgesteld 6 maart 2024

1. Inleiding

Van 22 tot 23 februari 2024 vond de jaarlijkse Winter Meeting van de Parlementaire Assemblée van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE PA)¹ plaats in Wenen. Vanuit de Staten-Generaal waren Eerste Kamerleden **Karimi** (delegatieleider, GroenLinks-PvdA), **Vogels** (VVD), **Heijnen** (BBB) en Tweede Kamerleden **Zeedijk-Raeven** (NSC) en **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA) aanwezig. Ongeveer 230 parlementsleden uit 54 leden namen deel aan de vergadering die plaatsvond op een bijzonder moment, namelijk exact twee jaar na de Russische inval in Oekraïne en tien jaar na de annexatie van de Krim. De Russische delegatie was niet aanwezig tijdens deze Winter Meeting in Wenen. De Russische parlementsleden hadden besloten hun deelname op te schorten omdat zij de OVSE teveel afhankelijk zouden vinden van Amerikaanse invloeden. Ze hebben ook de contributie aan de OVSE PA niet betaald, waardoor er een tekort in de begroting is. De delegatie van Belarus was wel aanwezig. De delegatieleden van dit land hebben uit protest korte tijd de zaal verlaten toen de leider van de democratische beweging in Belarus, Svetlana Tichanovskaj, een toespraak gaf. De Kamerleden hebben deelgenomen aan verschillende commissievergaderingen, waarbij zij werden ingelicht over actuele zaken die spelen op thema's als mensenrechten, migratie en ecologische veiligheid en rapporteurs spraken over hun rapporten die tijdens de jaarvergadering worden besproken. En marge van de conferentie is de delegatie zeer hartelijk ontvangen door de permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de OVSE, Christophe Kamp, en zijn plaatsvervanger Suzanne de Groot. Hier hebben zij gesproken over huidige ontwikkelingen in de OVSE, de Europese veiligheidsarchitectuur in brede zin en de positie van Centraal-Aziatische landen.

¹ De belangrijkste documenten en toespraken van deze Winterbijeenkoms zijn te vinden op de website van de OVSE PA: Upcoming Winter Meeting (oscepa.org).

Plenaire vergadering

Bij de opening van de Winter Meeting op 22 februari sprak President van de OVSE PA, Pia Kauma (Finland). «Dit is een cruciaal moment in de geschiedenis. Onze instellingen worden op de proef gesteld,» zei Kauma. Zij riep in haar toespraak op tot het bewaken van de kernwaarden: «over deze waarden valt niet te onderhandelen.» Voorts stelde zij dat de beslissing van het Russisch parlement om de Winterbijeenkoms t niet bij te wonen moet worden gezien in de context van de collectieve inspanningen van de Parlementaire Assemblee om de Russische Federatie ter verantwoording te roepen. Fungerend voorzitter van de OVSE en Minister van Buitenlandse en Europese Zaken en Handel van Malta, Ian Borg, merkte op dat in twee dagen het twee jaar geleden is dat de illegale aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne begon, twee jaar van zinloos menselijk lijden dat is toegebracht aan onschuldige burgers. «Mijn recente bezoek aan Oekraïne heeft mij gesterkt in mijn overtuiging dat er absoluut een einde moet komen aan deze oorlog. We zullen niet nalaten de Russische Federatie op te roepen haar troepen onmiddellijk en onvoorwaardelijk terug te trekken van het soevereine grondgebied van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen,» zei Borg.

Op 23 februari presenteerde senator Karimi, hoofd van de OVSE PA-waarnemingsmissie van de verkiezingen in Servië in december 2023, de resultaten van de missie. De delegatie naar Servië bestond uit 70 waarnemers uit 24 landen. De belangrijkste conclusie van de missie was dat de parlementaire verkiezingen, hoewel technisch goed uitgevoerd en met een keuze tussen politieke alternatieven voor kiezers, gedomineerd waren door de beslissende betrokkenheid van de president. «In combinatie met systemische voordelen voor de regeringspartij creëerde dit oneerlijke condities voor de verschillende partijen,» stelde Karimi. De OVSE PA is bereid om de autoriteiten van Servië te ondersteunen in het hervormen van het electorale systeem om het zo meer overeenkomstig met internationale standaarden voor democratische verkiezingen te laten zijn.

De conferentie werd op vrijdagochtend 23 februari afgerond met een slotdebat over Europese veiligheid en de toekomst van de OVSE. De OVSE staat sinds de Russische inval in Oekraïne onder druk, maar is tegelijkertijd ook een van de weinige plekken waar landen elkaar nog kunnen spreken. Opggericht ten tijde van de Koude Oorlog is de OVSE van oorsprong ook geen organisatie van bondgenoten, anders dan bijvoorbeeld de NAVO, maar juist een platform om de dialoog tussen verschillende landen gaande te houden, ook in tijden van spanningen en vijandigheid.

Vergaderingen van de commissies

Op 22 februari vond een speciaal debat over OVSE werk in Oekraïne gedurende de Russische oorlog van agressie plaats in de commissie politieke zaken en veiligheid. Ambassadeur Peško, Special Representative of the Chairman-in-Office, Project Co-ordinator Ukraine informeerde de leden via videoverbinding. De commissie inzake democratie, mensenrechten en humanitaire vragen organiseerde op 22 februari een speciaal debat over politieke dissidenten en politieke gevangenen. Speciale gast was Svetlana Tichanovskaja, de oppositieleider uit Belarus. Er werd een moment van stilte in acht genomen voor de slachtoffers in Oekraïne en voor Aleksej Navalny, wiens dood in een Russische strafkolonie de week ervoor de wereld geschokt had. Tichanovskaja, sprak over zijn dood en die van Ihar Lednik, een van de leiders van de sociaaldemocraten in Belarus die sinds april 2022 gevangen zat. Ze gaf aan dat duizenden politieke

gevangen nog gevangen zitten in Rusland en Belarus en dat hun lot mede bepaald wordt door de internationale reactie: die moet volgens haar verder gaan dan woorden van medeleven, maar een «sterke en duidelijke reactie richting Loekasjenko en Poetin zijn die ook sancties en volledige isolatie omvat, totdat gevangenen vrijgelaten en daders ter verantwoording geroepen zijn».

De commissie inzake economische zaken, wetenschap, technologie en milieu bijeen op 22 februari, wijdde een speciaal debat aan kunstmatige intelligentie: een technologische doorbraak met veiligheidsimplicaties. Experts van het Geneva Centre for Security Policy, Microsoft en Thinkers.ai reflecteerden op veiligheidsuitdagingen. Zij benadrukten het belang om de ontwikkeling en toepassing van dit soort technologie te reguleren om de potentie te benutten maar ook de risico's ervan te beperken. Ook werd hier het «Tech Accord to Combat Deceptive Use of AI in 2024 Elections²», dat grote techbedrijven hebben afgesloten, nader toegelicht.

Standing Committee

De delegatieleiders bespraken in de Standing Committee op vrijdag 23 februari interne aangelegenheden, waaronder het budget van de organisatie. Met het niet betalen van de contributie van de Russische delegatie is er opnieuw een tekort in het Assemblee-budget. Deelnemers hadden verschillende perspectieven op een mogelijke oplossing: van het bezuinigen op de uitgaven tot het verdelen van de ontbrekende contributie over de 56 lidstaten. Senator Karimi gaf aan dat het van belang is dat Rusland er niet in slaagt de effectiviteit van de organisatie te ondermijnen door te gaan korten op bijvoorbeeld veldmissies. De OVSE PA zal op basis van de verschillende inzichten en plan maken hoe dit budgettaire vraagstuk opgelost kan worden en dat later presenteren aan de assemblee.

Bilateraal gesprek

In het kader van politiek gevangenschap heeft de delegatie op 22 februari een ontmoeting gehad met Bill Browder, die een belangrijke rol gespeeld heeft bij de totstandkoming van de Magnitsky-wet in de Verenigde Staten. De EU heeft, mede op aandringen van Nederland, deze wet in 2020 grotendeels overgenomen. Daarbij spraken zij ook over de mogelijkheden om bevroren Russische tegoeden in te zetten voor de wederopbouw van Oekraïne, waar Browder internationale steun voor zoekt.

Overige

Als speciaal vertegenwoordiger Central Azië namens de Parlementaire Assemblee had senator Karimi een bijeenkomst met de delegaties uit vijf Centraal-Aziatische landen. Daarbij spraken zij over het versterken van de interparlementaire en regionale samenwerking, de uitdagingen van klimaatverandering in de regio en de positie van vrouwen in de politiek. Ook zijn er gesprekken gevoerd over de reis naar de regio in april.

In een Side-Event «Enforcing the Sanctions against Russia» georganiseerd door Noorwegen, Verenigde Staten en Oekraïne op 22 februari gaven experts zicht op de mate waarin sancties tegen Rusland werken. Zij concludeerden dat financiële sancties wel redelijk goed werken, maar dat sancties voor de export van goederen minder succesvol zijn. Met name Belarus speelt een cruciale rol in sanctieontwijking en ongeveer een derde

² AI Elections accord – A Tech accord to Combat Deceptive Use of AI in 2024 Elections

van de oorlogs-relevante goederen bereikt Rusland via dat land. Tijdens de sessie werden landen geattendeerd op het belang, gezien door de experts, om sancties in te voeren op drie terreinen: 1) verzekeringsmaatschappijen die bedrijven verzekeren die Russische olie vervoeren, 2) havens die schepen laten aanmeren die Russische olie vervoeren, 3) olieraffinaderijen.

De voorzitter van de delegatie,
Karimi

De griffier van de delegatie,
De Vrij